herpy

GECKOR

Small-scaled wonder gecko

Teratoscincus microlepis

En liten, nattaktiv sandgecko med stora, grodlika ögon och fina, svagt överlappande fjäll på ryggen. Den lever i lösa sandjordar i sydöstra Iran, södra Afghanistan och västra Pakistan. Den hålls sällan, och skötseln bygger på de närbesläktade ökenarterna i släktet.

Familj: Sphaerodactylidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**10-11 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Öken och halvöken**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**80 × 40 × 40 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**25-28 °C**
Värmeplats	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**60-110 dagar** vid 28-29 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Teratoscincus microlepis är en liten, kompakt ökengecko med ett brett huvud och stora ögon utan ögonlock. Tårna har inga klibbiga trampdynor, utan kammar av små fjäll som ger fäste i lös sand. Artnamnet betyder "den småfjällade" och passar på ryggen, där fjällen är runda och bara svagt överlappande och inte går längre fram än till skuldrorna. Runt mitten av kroppen sitter cirka 100 fjäll runt om. Hos släktets andra arter ligger de stora fjällen som takpannor över större delen av kroppen, och det gör *T. microlepis* lätt att känna igen från dem.

Arten beskrevs av Alexander Nikolsky 1900 utifrån ett djur som samlades in i östra Iran 1898. Liksom resten av *Teratoscincus* hör den till familjen Sphaerodactylidae.

Kroppen blir upp till 7 cm från nos till kloak och svansen cirka 4 cm, så hela djuret mäter cirka 11 cm. Det gör arten till en av släktets minsta. Vikt och livslängd är inte dokumenterade; närbesläktade arter lever cirka tio år eller mer.

Den hålls sällan och är skygg. Den lämpar sig för att betraktas, inte hanteras: huden är tunn, och svansen kastas lätt.

Utbredning och livsmiljö

Arten finns i sydöstra Iran, södra Afghanistan och västra Pakistan. I Iran förekommer den i provinserna Kerman och Sistan och Baluchestan, där typlokalen Duz-Abad ligger. I Pakistan lever den i Balochistan, och från Afghanistan finns bara få fynd.

Det exakta utbredningsområdet är inte avgränsat, eftersom trakten är glest befolkad och dåligt undersökt. Globalt är arten inte hotad.

> **Naturlig utbredning:** Iran, Afghanistan och Pakistan.

LIVSMILJÖ

Geckon är knuten till lös, sandig jord. Den har också hittats på salthaltig jord med en skorpa av salt. På dagen håller den sig gömd i en håla, och på natten kommer den fram på marken för att jaga.

Levnadsmiljön är varm och torr med stora skillnader mellan dag och natt. Nere i hålan är det svalare och något fuktigare än vid ytan. Det ska terrariet efterlikna: torr yta, djup grävbar sand och ett lätt fuktigt gömställe.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Teratoscincus microlepis*, och arten hålls sällan. Rekommendationerna bygger på levnadsmiljön och på de närbesläktade sandgeckorna *Teratoscincus roborowskii* och *Teratoscincus scincus*, som har samma levnadssätt och är bättre kända i fångenskap. Siffrorna är lånade från dem.

Ett enskilt djur eller ett par behöver ett terrarium på minst 80 × 40 × 40 cm (längd × bredd × höjd). Större är alltid bättre, eftersom geckon går omkring mycket på natten. Golvytan är betydligt viktigare än höjden, eftersom den inte klättrar. Locket ska sluta tätt.

Använd ett djupt lager tvättad lekplatssand blandad med lera eller ökenjord, minst 10 cm, så att djuret kan gräva en håla som håller. Undvik kalksand, färgad sand och specialsand som djuret kan svälja. Gör minst två gömställen av till exempel korkrör och platta stenar, ett i den varma och ett i den svala änden, och gör det ena till ett fuktigt gömställe som är nedgrävt till hälften i lätt fuktig sand. Lägg gömställen och stenar direkt på botten innan sanden fylls i, så att de inte rasar när djuret gräver.

TEMPERATUR

Arten ska ha en tydlig temperaturgradient. På dagen ska den svala änden ligga på 25-28 °C, och ett varmt område ska nå 32-35 °C vid sandytan, till exempel under en värmelampa eller ett keramiskt värmeelement styrt av en termostat. Mät yttemperaturen med en digital eller infraröd termometer, inte luften.

På natten ska temperaturen sjunka till 18-22 °C, och det behövs sällan extra värme när rummet är uppvärmt. Arten gräver ned sig och väljer själv var den har det bäst, så det ska finnas både en varm och en sval plats att söka sig till. Friska, välnärda vuxna djur kan få en sval period på cirka två månader vid 15 °C på vintern (se avel).

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten är en ökenart, och terrariet ska vara torrt med en luftfuktighet på 30-50 %. Spraya inte hela terrariet. Fukta i stället sanden i det ena gömstället lätt ett par gånger i veckan, så att djuret har en plats att gå till när det ska ömsa skinn.

Huden ömsas i bitar, och rester kan bli sittande på tår och svansspets om luften är för torr. Gör i så fall gömstället något fuktigare. Ställ en låg skål med friskt vatten i den svala änden, och byt vattnet ofta. God ventilation håller botten torr.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Som nattaktivt djur ställer geckon inga stora krav på ljus, och den klarar sig utan UVB när fodret är pudrat med D3-vitamin. Om du ändå vill ge UVB, använd ett svagt rör för skuggarter (Ferguson-zon 1-2), till exempel ett T5-rör på 5-7 %, så att UV-indexet högst når 1-2 där djuret kan komma. Det ska alltid finnas skugga och gömställen i resten av terrariet.

Håll en fast dygnsrytm med cirka 12 timmars ljus på sommaren och 10 timmar på vintern. Natten ska vara mörk.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Geckon är insektsätare. Ge varierad levande föda som syrsor, gräshoppor, dubia-kackerlackor och mycket små mjölmaskar. Insekterna ska vara mindre än avståndet mellan djurets ögon. Vuxna djur matas 2-3 gånger i veckan och unga varannan dag.

Pudra insekterna med kalk vid de flesta måltider och med ett vitaminpulver med D3 en gång i veckan. Mata på kvällen, och ta bort insekter som inte äts upp. Släktet går snabbt upp i vikt, och ökengeckor blir lätt för feta i fångenskap, så håll koll på vikten och hullet, och minska om svansen blir tjock.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Teratoscincus microlepis är skygg och drar sig snabbt tillbaka i hålan när ljuset tänds. Den tunna huden kan rivas upp om du tar för hårt tag, och svansen kastas lätt, så arten ska hanteras så lite som möjligt och aldrig i svansen. Ett hotat djur reser sig på sträckta ben, kröker ryggen och svänger svansen så att de stora fjällen på svansen rasslar, och det kan pipa och bita. Det är mest bluff.

Hanar får aldrig hållas tillsammans, eftersom de slåss. Ett par kan som regel bo tillsammans, men håll koll på om djuren tål varandra, och ha ett extra terrarium redo. Hanar kan angripa och döda honor om det inte finns tillräckligt med plats och gömställen. Djuren sover i hålan på dagen, så du ser dem mest på kvällen.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna känns igen på de två bucklorna vid svansroten, där hemipenis sitter, och på en rad porer framför kloaken. Åldern vid könsmognad är inte dokumenterad. Honor bör vara fullvuxna, i gott hull och ha stabil vikt innan de sätts i avel, eftersom unga honor lätt töms på kalk.

PARNING

Avel av arten är bara knapphändigt beskriven. Liksom hos *Teratoscincus roborowskii* och *Teratoscincus scincus* sätts förökningen igång av en sval period på cirka två månader vid 15 °C. När temperaturen har höjts igen och djuren äter normalt sätts hanen till honan i hennes terrarium. Skilj dem åt om honan jagas utan ro eller får bettskador. Släktet är känt för att vara svårt att få att föröka sig, och konditioneringen under veckorna före är avgörande.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ett till två hårdskaliga men sköra ägg åt gången. Antalet kullar per år är inte dokumenterat för arten; hos *Teratoscincus roborowskii* lägger honan upp till fyra kullar. Ge honan en äggläggningsplats med djup, lös, torr sand, till exempel 15 cm sand i ena änden, där äggen kan falla fritt så att de inte klämms. En svag värmematta under en del av sanden ger en ljum plats i botten under sommarhalvåret. Kontrollera regelbundet efter nya ägg, och ge honan rikligt med kalk och föda.

INKUBATION

Äggen ska ligga torrt. För mycket fukt dödar fostren. Flytta dem försiktigt, utan att vända dem, till en sluten låda med torr sand eller annat torrt underlag och en liten vattenskål som inte rör äggen. Inkubera vid 28-29 °C. Kläckningen tar 60-110 dagar hos de närbesläktade arterna, hos *Teratoscincus roborowskii* cirka 90 dagar.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Håll ungarna enskilt i en liten låda eller ett terrarium på 20-40 liter med sand, ett torrt och ett fuktigt gömställe, och fukta en liten del av botten lätt. Vuxna djur kan angripa ungar. Ge små levande insekter pudrade med kalk varannan dag, och väg ungarna regelbundet. Tillväxt och vikt hos ungarna är inte dokumenterade.

Hälsa och vanliga misstag

Sjukdomar hos *Teratoscincus microlepis* är inte beskrivna. De typiska problemen hos de nära besläktade ökengeckorna är:

- Fuktigt underlag och dålig ventilation, som ger svamp, hudproblem och luftvägsinfektioner. Håll terrariet torrt med bara ett litet fuktigt gömställe.
- Hudrester på tår och svansspets, om luften är för torr.
- Skador på den tunna huden efter hårdhänt hantering, och förlorade svansar.
- Förstoppning efter nedsvald kalksand eller annat olämpligt bottenmaterial.
- Brist på kalk och D3-vitamin, särskilt hos ungar och avelshonor. Pudra fodret.
- Fetma vid för rikligt utfodring.

Sök en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret går ned i vikt, inte äter på flera veckor, har svullna ögon, väsande andning eller är slappt.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.